

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta 10.11.2025 / Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 109/2025 vp)

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) lausuntoa edellä mainitusta hallituksen esityksestä. Kela kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita. Aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena.

Tämä tarkoittaa, että jatkossa ne työttömät työnhakijat, jotka ovat oikeutettuja työttömyysetuuteen ja joiden osalta kuntouttava työtoiminta katsotaan tarkoituksenmukaiseksi palveluksi, ohjautuisivat aina TYM-palveluun (työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamalli). Kelan näkemyksen mukaan on tärkeä huomioida, ettei tämä johda asiakkaiden ohjaamiseen TYM-asiakkuuteen ilman aitoa TYM-palveluiden yhteensovittamisen tarvetta. Tämä voi kuormittaa TYM-toimintaa ja viedä resursseja muilta asiakasryhmiltä.

Vaikutukset Kelaan

Hallituksen esityksen esitysluonnos oli lausuntokierroksella ajalla 12.6–7.8.2025, jolloin myös Kela on antanut lausuntonsa esitykseen. Esitysluonnoksessa arvioitiin tuolloin monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän kasvavan 40 prosenttia, mikä olisi tarkoittanut vuoden 2024 suunnitelmien määrän perusteella 31 290 suunnitelmaa lisää vuodessa. Kela on arvioinut tuohon esitettyyn 31 290 suunnitelmaan perustuen Kelalla aiheutuvat toimintamenolisäykset siten kuin ne on kirjattu hallituksen esityksessä HE 109/2025 kohtaan 4.2.3.2

”Vaikutukset työvoimaviranomaisen, Kelan ja KEHA-keskuksen toimintaan”.

Esityksen jatkovalmistelussa arviot monialaisten palvelutarvearvioiden ja työllistymissuunnitelmien määrien lisääntymisestä ovat tarkentuneet tuota 31 290 suunnitelmaa alhaisemmiksi. Hallituksen esityksessä kohdassa 4.2.1 arvioidaan nyt, että niistä henkilöistä, joille ei jatkossa enää tehtäisi aktivointisuunnitelmaa, noin 40 prosenttia ohjattaisiin monialaiseen palvelutarvearvioon. Tämä tarkoittaisi noin 11 700 uutta palvelutarvearviota lisää vuosittain lain voimaantulon jälkeen. Edelleen arvioidaan, että näistä palvelutarvearvioista keskimäärin 60 prosenttia johtaisi monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen. Tämä vastaisi noin 7000 monialaista työllistymissuunnitelmaa lisää vuosittain. Näiden tarkentuneiden arvioiden johdosta Kela haluaa tarkentaa arviotaan sille aiheutuvista toimintamenolisäyksistä. Kelan näkemyksen mukaan Kelan toimintamenoja ei voida arvioida kuten esityksen kohdassa 4.2.1 on tehty eli käyttämällä samaa yksittäisen työtunnin kustannusarvioita kuin hyvinvointialueiden laskelmissa.

Kelan hallinnollinen työ voi esityksen myötä lisääntyä niiden asiakkaisen osalta, joiden osalta ehdotetun lakimuutoksen arvioidaan lisäävän monialaisten palvelutarvearvioiden ja työllistymissuunnitelmien määrään.

Ennen monialaisen työllistymissuunnitelman laatimista työvoimaviranomainen, hyvinvointialue ja Kela selvittävät ja arvioivat yhdessä työttömän palvelutarpeen. Kelassa tämä tarkoittaa asiakkaan kokonaistilanteen kartoitusta ja asiakkaan mahdollista kontaktointia. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että jatkossa tehtäisiin vuosittain noin 11 700 monialaista palvelutarvearviota nykyistä enemmän. Kelan arvion mukaan tämä tarkoittaisi Kelan toimintamenojen kasvamista noin 380 000 eurolla vuositasona.

Kaikki monialaiset palvelutarpeen arviot eivät johda monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen. Osan asiakkaista kohdalla päädytään siihen, että TYM-palvelu ei ole heille tarkoituksenmukainen tai ajankohtainen palvelu. Tällöin monialaista työllistymissuunnitelmaa ei laadita. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että palvelutarvearvioista keskimäärin 60 prosenttia johtaisi monialaisen työllistymissuunnitelman laatimiseen. Tämä vastaisi noin 7 000 monialaista työllistymissuunnitelmaa lisää vuosittain.

Kela on mukana monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisessa ja päivittämisessä silloin, kun suunnitelmaan integroidaan Kelan kuntoutuspalvelu. Täten monialaisten työllistymissuunnitelmien määrän kasvu tuottaa Kelalle lisätyötä. Kun arvioidaan, että Kela olisi mukana monialaisen työllistymissuunnitelman laatimisessa tai päivittämisessä kerran TYM-asiakkuuden aikana, lisäisi lakimuutos Kelassa tehtävää työtä 7000 suunnitelman osalta. Kelan arvion mukaan näistä 50 % hoituu

ennakkokonsultaatiolla ja 50 % osalta Kela on mukana varsinaisessa työllistymissuunnitelman päivittämisessä. Tämä tarkoittaisi Kelan toimintamenojen kasvamista noin 357 000 eurolla. Yhteenlaskettuna palvelutarvearvioista ja monialaisista työllistymissuunnitelmista aiheutuisi Kelalle täten arviolta noin 737 000 euron vuosittainen toimintamenolisäys.

Edellä esitettyjen toimintamenolisäysten ohella, esityksellä saattaa olla vaikutusta Kelan toiminta- ja etuusmenoihin muun muassa sairauspäivärahan ja kuntoutusetuuksien osalta, jos asiakas monialaisen tuen asiakkuuden myötä ohjataan hakemaan kyseisiä etuuksia.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 27 §:n 1 momentti, jonka perusteella Kela on välittänyt työvoimaviranomaiselle tiedot henkilöistä, jotka työttömyysetuuden maksupäivien osalta täyttävät edellytykset aktivointisuunnitelman tekemiselle. Tiedonvälityksen lopettaminen edellyttää Kelalta vähäisinä pidettäviä tietojärjestelmämuutoksia.

Arvioitaessa kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitettyjä muutoksia on syytä huomioida myös muutokset, jotka koskevat toimeentulotuesta annetun lain muuttamista. Kyseisessä toimeentulotukea koskevassa hallituksen esityksessä on esitetty laajennettavaksi velvollisuutta ilmoittautua työnhakijaksi ja hakea ensisijaiset etuudet. Tämä tarkoittaa sitä, että pelkän toimeentulotuen varassa olevien työttömien määrä alenee ja täten myös heille tehtävien aktivointisuunnitelmien laatiminen vähenee.

Mia Helle

Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön päällikkö